

İrəvanda Azərbaycan tarixi irsinin son qalığı – Təpəbaşı məhəlləsi

Tarixi xəritələr və arxiv sənədləri əsasında araşdırmanın təqdimatı keçirilib

İyun 5-də “Gülüstan” sarayında “İrəvan şəhərində Azərbaycan milli-mədəni, tarixi irsinin sonuncu qalığı Təpəbaşı məhəlləsinin taleyi: Ermənistanda Azərbaycan xalqının irsinin dağıdılması və tarixi izlərinin silinməsi” üzrə aparılmış araşdırmanın və onun nəticələrini əks etdirən nəşrin təqdimatı keçirilib.

Araşdırma çərçivəsində İrəvan şəhərinin, o cümlədən Təpəbaşı hissəsinin tarixi, şəhərdə yüz il əvvəl başlanmış və hələ də davam edən Azərbaycan irsinin sistemli dağıdılması prosesi, Təpəbaşı məhəlləsinin son qalıqlarının da sökülərək, məhəllənin tamamilə məhv edilməsi barədə məlumatlar əldə olunub.

Tədbirin əvvəlində Azərbaycan xalqının İrəvanda tarixən təşəkkül tapmış milli-mədəni irsi barədə film nümayiş etdirilib.

Araşdırmanın müəllifi – tarixçi Səbuhi Hüseynov bildirib ki, materialların hazırlanmasında Azərbaycan Respublikasının Milli Arxivində, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Tarix Arxivində, Amerika Birləşmiş Ştatları

Konqres Kitabxanasının Nadir əlyazmalar kolleksiyasında, Türkiyədə Osmanlı Arxivində, Rusiya Federasiyasının Dövlət Arxivində saxlanılan sənədlərdən istifadə olunub. Həmçinin üçüncü dövlətlərin arxivlərindən əldə olunan Ermənistan arxivlərinin mikrofilmləri də tədqiqatə cəlb edilib.

Vurğulanıb ki, mövzunun araşdırılmasında ilk dəfə Coğrafi İnformasiya Sistemə (Geographi-

cal Information Systems – GIS) günümüze qədər məlum olan hərbi topoqrafik xəritələr və şəhər planlarının integrasiya edilməsi sayəsində İrəvanın tarixi şəhər landşaftı müəyyən edilib, məkana bağlı müxtəlif təhlillər aparılıb, vaxtilə İrəvanın Təpəbaşı hissəsində mövcud olmuş memarlıq abidələrinin koordinatları müəyyən edilməklə onların məhv edilmə dövrləri dəqiqləşdirilib.

Hazırda İrəvan şəhərinin Təpəbaşı hissəsindən yalnız Təpəbaşı məhəlləsinin ərazisi müəyyən edilərək mövcud abidələrin bazası yaradılıb. Məlum olub ki, burada 300-dən çox yaşayış evi mövcuddur.

Araşdırma nəticəsində əldə edilmiş materiallardan ibarət kitab ərsəyə gəlib. Kitabda Təpəbaşı məhəlləsinin və orada dağılmaq üzrə olan son abidələrin Azərbaycan xalqına məxsuslu-

ğunu sübut edən arxiv sənədləri də dərc edilib.

Azərbaycan Qaçqınlar Cəmiyyətinin və “Qərbi Azərbaycan İcması” İctimai Birliyinin sədri, Milli Məclisin deputatı Əziz Ələkbərli çıxışında İrəvan şəhərinin başqa yaşayış massivləri kimi, Təpəbaşı məhəlləsində də azərbaycanlıların həmişə üstünlük təşkil etdiyini, lakin zaman-zaman onların Ermənistandan deportasiya olunduğunu, onlara məxsus tikililərin, habelə İrəvan şəhərindəki müsəlman abidələrinin erməni vandalizminin qurbanına çevrildiyini vurğulayıb.

İrəvanın Təpəbaşı məhəlləsinin keçmiş sakini, “Elmi araşdırmalar” İctimai Birliyinin sədri Telman Qasımov çıxışında məhəllənin vaxtilə mövcud olmuş milli koloriti barədə xatirələrini tədbir iştirakçıları ilə bölüşüb.

“Miras” mədəni irsin öyrənilməsinə kömək” İctimai Birliyinin sədri, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Fariz Xəlilli İrəvan şəhərinə və onun mədəni irsinə beynəlxalq

konvensiyalar çərçivəsində yanaşılmalı olduğunu, UNESCO da daxil olmaqla, beynəlxalq təşkilatların faktaraşdırıcı missiyalarının bu irsin hazırkı vəziyyəti ilə bağlı monitorinqinin aparılması üçün akademik fəaliyyətlərə dəstəyin vacibliyini qeyd edib.

Bildirilib ki, bütövlükdə İrəvan, o cümlədən şəhərin Təpəbaşı məhəlləsində yerləşən Azərbaycan xalqının milli-mədəni, tarixi irsinə qarşı Ermənistanın həyata keçirdiyi mədəni soyqırım prosesi ilə bağlı Azərbaycanın bir qrup elm xadimi və ictimaiyyət nümayəndələri tərəfindən UNESCO-nun Baş direktoru Odre Azuleyə müraciət ünvanlanıb.

Tədbir çərçivəsində Təpəbaşı məhəlləsindəki dağıdılmış və sökülməkdə olan abidələrin fotosərgisi təşkil edilib.

Təqdimatda dövlət rəsmiləri, diplomatik korpusun, elm və təhsil müəssisələrinin, ictimai təşkilatların nümayəndələri, eləcə də Təpəbaşı məhəlləsində yaşamış ailələrin üzvləri iştirak ediblər.